

Fyzikální praktikum 5 - Měření tíhového zrychlení reverzním kyvadlem

Petr Šafařík

1. dubna 2006

Obsah

1	Podmínky	2
2	Zadání	2
3	Zajištění $T_1 = T_2$	2
4	Měření doby kmitu	3
4.1	Určení periody	3
4.2	Výpočet chyby	3
4.2.1	Absolutní chyba δT	3
4.2.2	Relativní chyba $\delta_r T$	4
5	Určení délky l	4
5.1	Výsledky měření	4
6	Výpočet místního gravitačního zrychlení g	4
6.1	Absolutní hodnota g	4
6.2	Výpočet chyby	4
6.2.1	Výpočet absolutní chyby	4
6.2.2	Výpočet relativní chyby	5
6.3	Výsledná hodnota místního gravitačního zrychlení	5
7	Závěr	5

1 Podmínky

Teplota: $21,06^\circ\text{C}$

Tlak: $739,5\text{mm} = 98298,3\text{Pa}$

Vlhkost: 53%

2 Zadání

Mým úkolem bylo tentokrát zjistit místní tíhové zrychlení reverzním kyvadlem.

3 Zajištění $T_1 = T_2$

Při vlastním měření postupujeme tak, že měříme závislost doby kmitu na poloze závaží pro obě osy. Polohu závaží určujeme pomocí nějaké vhodné zvolené vzdáleností y . Po vynesení obou závislostí do grafu najdeme polohu závaží y_0 takovou, při které obě doby kmitu splynou. Do této polohy závaží vrátíme a změříme ještě jednou a co nejpečlivěji doby kmitu T_1 a T_2 k oběma osám. Nyní by již měly být obě periody velmi blízké.

Tabulka mých měření:

Závaží umístěné nahoře:

Umístění závaží	$\frac{T_1}{s}$	$\frac{T_2}{s}$	Počet period	Perioda
2,0	1,668	9,342	4	1,9185
3,5	0,031	9,912	5	1,9762
4,4	0,852	6,873	3	2,007
5,1	0,870	9,032	4	2,0405

Závaží umístěné dole:

Umístění závaží	$\frac{T_1}{s}$	$\frac{T_2}{s}$	Počet period	Perioda
2,0	0,435	8,359	4	1,981
3,5	0,939	8,824	4	1,97125
4,4	0,858	2,861	1	2,002
5,1	1,109	7,116	3	2,0023

4 Měření doby kmitu

4.1 Určení periody

Oba grafy se mi protly v bodě $x = 4,6215$. Nastavil jsem tedy závaží do této polohy a opět změřil periody.

Závaží umístěné nahoře:

Číslo měření	$\frac{T_1}{s}$	$\frac{T_2}{s}$	Počet period	Perioda
1	0,445	8,504	4	2,01475
2	0,475	8,524	4	2,1225

Závaží umístěné dole:

Číslo měření	$\frac{T_1}{s}$	$\frac{T_2}{s}$	Počet period	Perioda
1	0,156	8,152	4	1,999
2	0,173	8,203	4	2,075

Délka periody	$\Delta i_T^2 \cdot 10^{-4}$
1,999	2,8957
2,075	4,9228
2,01475	1,4487
2,1225	4,8563
$\bar{T} = 2,0528125$	$\sum \Delta i_T^2 = 14,1235 \cdot 10^{-4}$

$$\bar{T} = \frac{8,21125}{4} = 2,0528125s \quad (1)$$

4.2 Výpočet chyby

4.2.1 Absolutní chyba δT

Velikost absolutní chyby δT se získá ze vztahu

$$\delta T = \sqrt{\frac{\sum \Delta i_T^2}{n \cdot (n - 1)}} \quad (2)$$

Po dosazení do vztahu pro výpočet chyby získáme:

$$\delta T = \sqrt{\frac{14,1235 \cdot 10^{-4}}{4 \cdot (4-1)}} = 0,011$$

4.2.2 Relativní chyba $\delta_r T$

Relativní chyba $\delta_r T$ se získá ze vztahu

$$\delta_r T = \frac{\delta T}{\bar{T}} \quad (3)$$

neboli: $\delta : rT = \frac{0,010848771}{2,0528125} \cdot 100\% = 0,5285\%$

5 Určení délky l

5.1 Výsledky měření

	Délka x_1	Délka x_2
Horní mez	70,2cm	69,4cm
Dolní mez	20,2cm	19,4cm
	$x_1 = 50cm$	$x_2 = 50cm$
$l = x_1 + x_2 = 50cm + 50cm = 1,00m$		
$l = 1,00m$		

6 Výpočet místního gravitačního zrychlení g

6.1 Absolutní hodnota g

Místní gravitační zrychlení g vypočítáme pomocí již zjištěných veličin podle následujícího vztahu:

$$g = \frac{4 \cdot \pi^2 \cdot l}{T^2} \quad (4)$$

Po dosazení získáme následující hodnotu:

$$g = \frac{4 \cdot \pi^2 \cdot l}{T^2} = \frac{4 \cdot \pi^2 \cdot 1,00m}{2,0528125^2 \cdot s^2} = 9,37ms^{-2}$$

6.2 Výpočet chyby

Chyba měřidla délky je $\pm 1mm$

Chyba měřidla času je $\pm 0,001s$

6.2.1 Výpočet absolutní chyby

Absolutní chyba bude výsledkem tohoto vzorce:

$$\delta g = \sqrt{\left(\frac{\partial g}{\partial l}\right)^2 \cdot (\delta l)^2 + \left(\frac{\partial g}{\partial T}\right)^2 \cdot (\delta T)^2} \quad (5)$$

Dosadíme-li:

$$\delta g = \sqrt{\left(\frac{4\pi^2}{T^2}\right)^2 \cdot (\delta l)^2 + \left(\frac{-2 \cdot 4\pi^2 l}{T^3}\right)^2 \cdot (\delta T)^2}$$

$$\delta g = \frac{4\pi^2}{T^2} \cdot \sqrt{(\delta l)^2 + \frac{4l^2}{T^2} \cdot (\delta T)^2}$$

$$\delta g = \frac{4\pi}{0,001s} \cdot \sqrt{1 \cdot 10^{-6} + 0,949208 \cdot 1,17695 \cdot 10^{-4}}$$

$$\delta g = 0,1334ms^{-2}$$

6.2.2 Výpočet relativní chyby

Relativní chyba se získá jako poměr absolutní chyby a absolutní hodnoty g :

$$\delta_r g = \frac{\delta g}{g} \cdot 100\% \quad (6)$$

neboli:

$$\delta_r g = \frac{0,1334}{9,37} = 1,4\%$$

6.3 Výsledná hodnota místního gravitačního zrychlení

Výslednou hodnotu místního gravitačního zrychlení jsem určil na

$$g = (9,37 \pm 0,13)ms^{-2}$$

7 Závěr

Výslednou hodnotu místního gravitačního zrychlení jsem určil na

$$g = (9,37 \pm 0,13)ms^{-2} \text{ s relativní chybou } 1,4\%.$$